

Årsunda Förskolas kvalitetsredovisning 2015-2016

1. Organisation

Årsunda förskola bildar tillsammans med Sätralinjens förskola, Lingonbacken och Paviljongens förskolor en gemensam förskole enhet. Ansvarig för utbildningen är förskolechef. Under läsåret har enheten haft en förskollärare med ett utökat Lokalt kvalitetsutvecklande uppdrag (LOK) som stöd i förskolornas utbildning (20%).

Årsunda förskola är den enda kommunala förskola som finns i kommundelen Årsunda. Vid terminsstart augusti 2015 hade förskolan fyra förskoleavdelningar, tre avdelningar placerade i förskolans befintliga lokaler, den fjärde avdelningen (Törnrosdalen) var placerad i lokaler på Årsunda skola. Förskolan har under året haft ett sviktande barnantal och förskolan hade ca. 25 lediga förskoleplatser vid terminsstart ht-15. Av den anledningen och att skolan var i stort behov av lokaler togs under hösten ett beslut om att förskolan skulle lämna tillbaka Törnrosdalens lokaler till skolan. Förskolan har i två etapper lämnat tillbaka lokalerna, ett klassrum vid årsskiftet 2015/16 och det andra vid terminsslut i juni-16. På så sätt har förskolans äldsta barn haft möjlighet att avsluta sin förskole tid på Törnrosdalen som var planerat från början.

Förskolan Öppettider, måndag-fredag klockan 06.30-18.30.
Under vissa veckor på jul- och sommarlov samarbetar förskolan med fritids.

Förskolan har *mottagningskök*.

Under läsåret 2015-16 har ca. 55 barn tagit del av förskolornas utbildning. Antalet barn/pedagogisk personal har under året varit i snitt 4,9. Då förskolan behöll avdelningen Törnrosdalen läsåret ut behövdes fortfarande en högre bemanning där för att täcka att barnskötare/förskollärare fanns i barngrupp under öppettiderna, detta gör att personaltätheten per barn ser relativt god ut i jämförelse med kommunens snitt per förskola. Därutöver har 1,5 tjänst för resursuppdrag funnits i förskolornas verksamhet under året. Åtta av de anställda på förskolan är förskollärare, tre anställda är barnskötare. Förskolan har haft två vikarierande pedagoger anställda under läsåret, en förskollärare samt en utan barnskötar- och/eller förskolläraryt utbildning. Samtliga av förskolans tillsvidareanställda är kvinnor. En av förskolans vikarier har varit man.

Kommunens *vikarieorganisation* har anlåtats frekvent vid personals frånvaro som har varit hög under läsåret.

Materiella förutsättningar (lokaler, utrustning)

Årsunda förskolas lokaler är relativt ändamålsenliga. Sunnanäng är en genomgångsavdelning vilket kan skapa en del "spring" på avdelningen. På både Bullerbyn och Sunnanäng finns behov av att sova/vila efter lunch för flertalet barn, men då förskolan ej har tak för vagnar utomhus använder avdelningarna rum till detta, vilket krymper verksamhetens inomhusaktiviteter till en mindre yta. Förskolan saknar även arbetsrum för medarbetare att sitta ostört i vid verksamhetsplanering och uppföljning, vilket gör arbetet tungrott.

Vårdnadshavare har under årens lopp upplevt lokalerna som varma och att lukt sätter sig i barnens kläder, detta har uppmärksammats av fastighetsförvaltare och setts över under året. På sommaren blir lokalerna fortfarande väldigt varma.

Utomhusmiljön är god med plats för barnens rörelsebehov. Staket runt förskolan är lågt och felvänt, det är lätt för barnen att ta sig över, vilket är ett orosmoment. Förskolan har närhet till skridskobana, skog, sjö och lekpark.

Förskolans inomhus och utomhusmiljön börjar bli väldigt sliten och behovet av rust är stort samt åtgärder för att dämpa och/eller förbättra ljud och ljus med hänsyn till barn och vuxnas arbetsmiljö.

IKT

Varje avdelning är utrustad med digitalkamera och dator. Två projektorer finns på förskolan samt två I-pads. Utrustningen används till dokumentation av verksamheten och är till stor nytta i arbetet med att synliggöra för såväl barn och föräldrar som för personalen vad som bidrar till barnens utveckling på förskolan. Dator och iPad används också tillsammans med barnen i undervisningssituationer. Dock är behovet av bättre digitalutrustning att beakta.

2. Systematiskt kvalitetsarbete

Ansvar och organisation,

Förskolechef ansvarar för det systematiska kvalitetsarbetet. Till sin hjälp i arbetet finns utnämnda Lokala kvalitetsutvecklare (LOKare) på varje förskoleavdelning, samt en LOKare med utökad uppdrag för enheterna.

Varje arbetslag ansvarar för att utveckla verksamheten på sin avdelning att skapa en rolig, trygg och lustfylld utbildningsmiljö för barngruppen.

Arbetsplan (AP) och Likabehandlingsplan (LBP),

Syftar till att synliggöra förskolans mål och arbetssätt under läsåret. Slutsatser från utvärdering och analys av resultaten i AP och LBP bildar underlag till nya mål i nästa års plan. Båda planerna skrivs tillsammans av förskolans medarbetare och förskolechef. Planerna delges och kommuniceras med samtliga vårdnadshavare, vid olika möten och samtal. Planerna används även som underlag vid kommande medarbetar- och lönesamtal. Ansvarig är förskolechef i samråd med förskollärare och barnskötare. Detta år reviderades och förlängdes likabehandlingsplanen i januari 2016 för att därefter skrivas om i sin helhet augusti, på så sätt ligger den i samma arbetsfas som arbetsplanen, vilket vi tror kommer att underlätta kvalitetsarbetet då LBP ingår i Kvalitetsutvärderingens Normer och Värden.

Pedagogisk revision,

Varje år kvalitetsgranskas förskolan av förvaltningen. Förskole enheten har gemensam tid för förskolornas revision. Varje förskola får därefter enskild feedback på arbetet och förslag till utvecklingsområden inför läsåret. Deltar vid den pedagogiska revisionen från förskolan gör LOKare och förskolechef.

Medarbetarsamtal,

Syftar till att fokusera på medarbetarnas mål (egna såväl som givna av förskolechefen), förutsättningar och behov av stöd inför kommande läsår. Här har varje medarbetare möjlighet att kommunicera och påverka sitt arbete mot uppsatta mål förankrade i arbets- och likabehandlingsplan. Dokumenteras av både chef och medarbetare och sparas på förskolan. Samtalen hålls i september/oktober.

Mål- och utvecklingssamtal för barn/vårdnadshavare,

Syftar till att ge vårdnadshavare en bild av barnets förmågor, utveckling och kommande utmaningar, samt vad utbildningen kommer att fokusera på under läsåret. På hösten hålls ett målsamtal med vårdnadshavare där förskolans mål i arbets- och likabehandlingsplan lyfts i kombination med varje enskilt barns utveckling och behov. På vårens samtal läggs fokus på det lärande som skett under året som gått och framåtsyftande tankar kring barnets förmågor och utveckling. På vårens samtal görs

även återkoppling till föräldraenkäten. Dokumentation om enskilt barn förvaras inlåst på förskolan. Ansvarig är förskollärare i samråd med arbetslag.

Förskolans stöd och utvecklingsteam,

En utbildad specialpedagog finns knuten till förskolan, specialpedagogens arbetstid delas mellan flera av kommunens förskolor. Specialpedagogens arbete riktar sig mot förskolans arbetslag. Som grund för handledning av arbetslagen ligger kartläggningar och observationer gjorda av specialpedagogen och av förskolans arbetslag. Handledningens syfte är att synliggöra styrkor och svagheter för att bevara och förändra i verksamheten för att vidareutveckla utbildningen. På förskolan följs kommunens rutiner runt dokumentation för barn i behov av särskilda insatser, handledning av arbetslag och barngrupp. Handlingsplaner för barn, grupp och/eller personal skrivs fortlöpande vid behov under året, dessa sparas inlåsta på förskolan. Kommunens förskolor har tillgång till talpedagog samt vid behov tillgång till de övriga yrkeskompetenserna som finns vid kommunens centrala elevhälsa.

Barnkonferenser,

Syftar till att genom tidiga insatser säkerställa att alla barn ges det stöd i sin utveckling som det behöver. Konferens sker en gång per termin, deltar gör avdelningens förskollärare och barnskötare, specialpedagog och förskolechef. Anteckningar från konferensen skrivs av förskollärare/barnskötare och förskolechef och sparas inlåst på förskolan. Ansvarig är förskolechef i samråd med specialpedagog, förskollärare och barnskötare. Under våren har extra fokus lags på språklig medvetenhet där även bild- och teckenstöd inkluderas, ett arbete som fortgår även under 2016/17.

Psykosocial skydds rond,

Syftar till att kartlägga den psykosociala arbetsmiljön på förskolan, görs kommunövergripande vartannat år senast hösten 2014. Förbättringsområden väljs ut gemensamt på förskolan och dokumenteras i en handlingsplan för nästkommande år. Årsundas Handlingsplan har utvärderats i juni-16 där 7 av 12 medarbetare svarade på utvärderingsenkäten, del av resultatet finns med som underlag i kvalitetsredovisningen. Ansvarig är förskolechef i samråd med förskolans medarbetare.

Vårdnadshavarenkät,

Syftar till att ge vårdnadshavare möjlighet att påverka verksamheten och dess innehåll. Enkäten delas ut via mail och är kommunövergripande, detta görs årligen i jan/feb. vårdnadshavarenkätens resultat sparas, analyseras och diskuteras, åtgärder sätts och bidrar till förskolans utveckling. Utifrån föräldrasamrådet och medarbetares reflektioner och analyser av enkätens resultat har följande prioriteringsområden valts ut för förskolan 2016/17,

Engagemang och bemötande,

- Att barn och föräldrar känner sig trygga på förskolan och har förtroende för förskolans personal.

- Vi tydliggör förskolans verksamhet.

Till vårens utvecklingssamtal hade förskolan valt ut gemensamma frågeställningar att lyfta med vårdnadshavarna enskilt för en djupare insikt i hur avdelningens arbetssätt behöver utvecklas gällande dessa punkter, anteckningarna från dessa samtal finns med vid varje avdelnings årsplanering inför 2016/17.

Ansvarig är förskolechef i samråd med förskolans medarbetare.

Fysisk skydds rond och Barnskydds rond,

Syftar till att kartlägga den fysiska arbetsmiljön på förskolan. Dokumenteras via skydds rondsprotokoll. Ansvarig är förskolechef i samråd med förskolans medarbetare, samt Fastighetsförvaltare.

Lönesamtal,

Syftar till att utvärdera medarbetarnas arbetsinsats under läsåret och därmed ny lön. Dokumenteras av både chef och medarbetare och sparas på förskolan. Ansvarig är medarbetare och chef.

Arbetsplatsträff (APT),

Kvällstid, 1 g./mån. Syftar till att vidareutveckla den pedagogiska utbildningen på lång sikt, samt att ge information från förskolechef så att personalen blir delaktiga i verksamhetens ekonomi och annan viktig information. En särskild punkt angående aktuell arbetssituation/arbetsmiljö finns med på varje träff. Dagordningen och de pedagogiska frågorna fastställs i förväg och beslutas av förskolechef i samråd med förskollärare och barnskötare. Dokumentationen sparas digitalt i edWise. Ansvarig är förskolechef tillika förskollärare och barnskötare.

Verksamhetsmöten (V-möte),

Kvällstid, 1 g./mån. Syftar till att kartlägga utbildningens nuläge samt hur det pedagogiska arbetssättet utvecklas under läsåret. Mötenas innehåll styrs av årshjulet. Som underlag används avdelningens olika dokumentationer, kartläggningar och utvärderingar. Analyserna av avdelningarnas lärande material ligger till grund för hur arbetslaget vidareutvecklar verksamheten så att barnen utmanas i sitt lärande. Här finns även möjlighet att mer djupgående diskutera verksamhetens arbetssätt och metoder sammankopplat med aktuell forskning eller tillsammans förbereda inför olika möten/nätverk. Dokumentationen sparas på förskolan och delges till förskolechef. Förskolechef medverkar vid behov och efter önskemål. Ansvarig är förskollärare och barnskötare. Ett särskilt ansvar för att driva det systematiska kvalitetsarbetet framåt har den förskollärare som är utsedd LOK-are. Resultatet bildar underlag till utvecklingssamtal, barnkonferenser och till kvalitetsredovisningen.

Dagtid, 1 g./vecka. Syftar till att kartlägga utbildningens nuläge samt hur det pedagogiska arbetssättet ska utvecklas på kort sikt (veckovis). LOK-arna ansvarar för mötets innehåll och att minnesanteckningar finns. Förskolechef delges anteckningarna. Som underlag används avdelningens olika dokumentationer och kartläggningar, Analyserna av avdelningarnas lärande material ligger till grund för hur arbetslaget vidareutvecklar verksamheten så att barnen utmanas i sitt lärande. Resultatet bildar underlag till utvecklingssamtal, barnkonferenser och till kvalitetsredovisningen.

Pedagogiska utvecklingsdagar (PU-dag),

6 stycken under läsåret. Syftar till att följa upp, utvärdera, lära av varandra och vidareutveckla utbildningen utifrån gällande arbetsplan och likabehandlingsplan. På PU-dagarna har utbildning för medarbetare och det kollegiala lärandet stort fokus med utgångspunkt i förskolans behov samt utifrån Sandvikens kommuns Kompetensutvecklingsplan 2015-18 och Plan för att främja flerspråkighet och interkulturellt arbete 2016-18. Minnesanteckningar förs av förskollärare eller barnskötare och sparas i edWise. Ansvarig är förskolechef.

Samverkans nätverk,

Under våren 2016 har förskole enhetens skyddsombud och/eller fackliga representanter träffats vid ett fåtal tillfällen. Syftet med gruppen är att så småningom ha ett gemensamt nätverk på förskolorna där barn och medarbetares arbetsmiljö har huvudfokus utifrån verksamhet, förutsättningar, regler och lagar. Målet är att väva in denna grupp i årsstrukturen och ha ett fungerande nätverk vid läsåret 2016/17 års slut. Ansvarig för gruppen är områdets förskollärare med utökat LOK-uppdrag. Anteckningar kommer att skrivas och läggs i edWise. Förskolechef deltar vid behov.

Lokala utvecklare (LOK-are),

På förskolan finns Lokala utvecklare, en per avdelning, som tillsammans med förskolechef fördjupar sig i och utvecklar förskolans kvalitetsarbete. Planen är att LOK-gruppen träffas månadsvis, detta har ej skett under läsåret. Dock är detta en viktig mötesform och planer på förändring för att återta rutinen inför nästa läsår finns. 2016/17 kommer även vissa av LOK-träffarna vara gemensamma för förskole enhetens LOK-are.

Förskollärare,

Förskollärare har ansvar för den undervisning som bedrivs på avdelningen, att utbildningen grundas på läroplanens riktlinjer. Förskollärarna ansvarar för att uppföljning och utvärdering sker systematiskt enligt årsplan för läsåret.

Arbetslag,

Bidrar med reflektioner, kunskap och planering av aktiviteter i barngruppen i strävan mot uppsatta mål och intentioner. Alla i arbetslaget bidrar med reflektioner till den pedagogiska dokumentation som ligger till grund för utvärdering och utveckling av förskolans arbete. Alla i arbetslagen deltar aktivt i den dagliga utbildning och undervisningen.

Delaktighet och kommunikation,

Medarbetare,

- All personal görs delaktig i kvalitetsarbetet genom att delta i V-möten, APT och PU-dagar där mål för verksamheten sätts upp, följs upp, analyseras, utvärderas och utvecklas. Dokumentationer samlas i edWise.
- Varje avdelning har en pärm med rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet. Innehållet revideras av LOK-are tillsammans med förskolechef när behov uppstår.
- Varje år uppdateras årshjulet gällande systematiskt kvalitetsarbete och kalendarium för olika möten upprättas. Dokumenten läggs ut i edWise i förskolans personalrum. Detta år har årshjulet ej följts fullt ut, detta då förskolechef varit ny och ej tillräckligt insatt i kommunens-, förskolans- och årshjulets struktur. Detta reds upp under 2016/17.

Barn,

- Barnens inflytande dokumenteras och deras reflektioner över sitt lärande tas tillvara av förskollärare och barnskötare. Barnen intervjuas om inflytande, trivsel och trygghet. Resultaten bildar underlag till utbildningens utformning.
- Viss dokumentation från avdelningarnas/grupperns aktiviteter sätts upp på väggarna för tillfällen till reflektion och delaktighet.

Kollegialt lärande,

- Analys av resultaten i förskolans kvalitetsarbete, föräldraenkät, pedagogiska revision och medarbetarsamtalen ligger till grund för den kompetensutveckling som såväl enskild pedagog som arbetslaget erbjuds.
- Tillfällen för varje medarbetare till att sprida och ta del av nya kunskaper, goda exempel och gjorda erfarenheter ges på arbetsplatsträffar, avdelningsmöten, i tvärgrupper och på pedagogiska utvecklingsdagar. Ibland tillsammans med andra förskolors arbetslag och i olika nätverk.
- Litteratur och artiklar reflekteras och diskuteras gemensamt vilket bidrar till ökad samsyn.

Litteratur som använts gemensamt på förskolan under året är:

Skulle du vilja jobba med dig? (2014) T. Lundberg

Att undervisa barn i förskolan (2013) E. Doverborg, N. Pramling, I. Pramling Samuelsson

Kommunövergripande fortbildning,

Med utgångspunkt i *Sandvikens kommuns Kompetensutvecklingsplan 2015-18* samt *Plan för att främja flerspråkighet och interkulturellt arbete 2016-18* har medarbetare tagit del av, reflekterat och fört diskussion angående följande föreläsningar, *Ser du vad jag hör? Hör du vad jag ser? Alla vägar leder till ditt eget universum* med Eva Szamborska specialpedagog i Sandvikens kommun. *Det viktigaste är att få leka* med Margareta Öhman, barnkulturvetare, leg. psykolog, familjeterapeut och författare. *Den flerspråkiga förskolan*, från UR.se med Kristina Ljunggren Jonsson.

Fortlöpande har även utbildningar och nätverk i Sandvikens kommun bedrivits där enskilda förskollärare och barnskötare deltar t.ex. AKK, NTA, iPads.

Kunskapsnämndens mål 2015 under perspektivet MEDBORGARE

Kunskapsförvaltningens verksamheter lägger grunden för fortsatt utbildning och arbetsliv, demokratiskt samhällsliv och personlig utveckling.

Alla barn/elever upplever att de pedagogiska verksamheterna är stimulerande, trygga och lärorika.

Alla elever klarar kunskapskraven. Skolan utformas och anpassas så att alla elever får stöd och stimulans att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

Barns och elevers inflytande över arbetsformer och innehåll i undervisningen förstärks, liksom deras formella inflytande.

Alla barn och elever har likvärdiga möjligheter att pröva och utveckla förmågor, kunskaper och intressen utan att begränsas av diskriminerande strukturer.

3. Normer och värden

Mål

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin trygghet, nyfikenhet och empati.

Målet är uppnått när

kartläggningar, observationer, samtal med barnen och olika pedagogiska dokumentationer visar att barnen efter egen förmåga:

- *Samspelar och hjälper* varandra i omsorg och lärandesituationer.
- Visar varandra *empati*.
- Är *trygga* med barn och personal.
- *Vågar visa känslor*.

Resultat

I utbildningen och med stöd från dokumentationer, kartläggningar och samtal ser vi följande resultat,

Arbetsmetod

- Positiv förstärkning samt att prata mycket tillsammans i barngruppen om att vara en bra kompis som hjälper varandra. Har gett resultat. Vi ser i utvärderingar och kartläggningar resultatet att det är väldigt få konflikter i gruppen.
- I temaarbetet har barnen utvecklat sin nyfikenhet.

Samspel

- samspelet har ökat under året. Idag finns ett ökat samspel mellan barnen och de hjälper varandra mer i vardagliga och lärandesituationer.
- Barnen börjar få en förståelse för orsaken till att samspelet i vissa situationer inte fungerar. Även vid tillfällena då något barn försöker vara den som bestämmer allt påminner barnen varandra, att det inte är roligt när bara en bestämmer.
- Då gruppen är pratglad och har det inte varit lätt att komma ihåg att lyssna på varandra, detta har blivit bättre och idag påminner barnen varandra att alla har rätt till taltid.
 - Vi hör i observationer att barnen är bra på att prata med varandra och lyssna på varandra och komma på lösningar, kompromisser.

Empati

- Barnen hjälper varandra och lär av varandra mer.
- Flertalet av barnen visar empati till varandra och emot oss pedagoger.

Trygghet

- I utvecklingssamtalen har föräldrarna bekräftat att barnen är trygga på förskolan.

Känslor

- Majoriteten vågar visa hela sitt känsloregister och uttrycka sina tankar. Kan diskutera och argumentera för sina åsikter.
- Dokumentationer, observationer visar att barnen vågar säga vad de tycker och vågar visa sina känslor.

Bedömning

Målet uppfyllt i hög till mycket hög grad.

Analys**Arbetsmetod och förhållningssätt**

- Vi har arbetat att förstärka det positiva hos gruppen/enskilt barn. Har aktivt deltagit i att uppmuntra till samarbete i alla situationer och försökt förändra metoderna/situationerna som ej fungerar.
- Vi Förskollärare/barnskötare har varit närvarande och befunnit oss i barnens höjd för att få dem trygga och känna sig sedda på förskolan.
- Att vi har jobbat i storgrupp och inte delat in dem efter ålder eller kunskandsnivå har gjort att de äldre har fått vara förebilder för de yngre.
- Uppmuntrar alla barnen att våga göra på sitt sätt, alla sätt är tillåtet oavsett om det fungerar eller inte. Positivförstärkning är viktigt.
- Vi har använt oss av Stopp-handen och de flesta barnen är väl medvetna om vad det är och när den kan användas.
- Att vi vuxna har ett bra förhållningssätt gentemot alla som vistas på förskolan gör att barnen känner sig trygga. Trots att vi har haft vikarier och lärarstudier nästan konstant under läsåret har barngruppen blivit trygg. Detta visar även föräldraenkäten, att trygghetsnivån är hög på förskolan (3,4).
- Resultatet beror på vårt arbetssätt där vi pedagoger är närvarande och lyhörda för att förebygga konflikter, vilket bidrar till en trygg miljö. Vi ser det positiva, vilket gör att även barnen ser det positiva i olika situationer.

Miljö

- Vi har medvetet planerat möbleringen på avdelningen, för att skapa möjligheter till samspel och enskild lek. Vi har anpassat så det finns fler platser att leka vid, tillsammans eller ensam om man vill.
- Våra insatser för barn i behov av särskilt stöd har varit att anpassa miljöerna utifrån barnets behov. Vi har haft bilder på lådors innehåll, bildschema över dagen. Lagt material lätt åtkomligt.

Strategi

- Uppmuntrat barnen till att påminna varandra om hur vi bemöter varandra, för att vara en bra kamrat. Stödjer barnen hur de kan uttrycka sig mot varandra, när de har olika åsikter
- Vi ger barnen tid att försöka lösa problem själva och hjälpa andra och det har gjort att de samspelar bra och är hjälpsamma.
- Vi brukar spela upp teater- situationer för barnen ibland, hur man inte ska göra. För att de ska bli medvetna och uppmärksammade på bemötande/samspel. Det brukar ha stor effekt och barnen brukar ropa stopp! och berättar hur man ska göra istället. Påvisar Stopp-handens betydelse.
- Vi bekräftar barnens känslor och finns intill dem om de vill eller om det behövs.
- Samtalet kontinuerligt om att det är bra att det finns olika tankar och åsikter. Och arbetat med och påvisat för barnen att det går att kompromissa och hitta på lösningar fast man tyckte olika från början.
- Under hösten var det ostabilt på avdelningen med olika pedagoger och vikarier. Detta resulterade i en orolig barngrupp. Under vårterminen har två pedagoger arbetat heltid med en heltidstjänst som vikariat, med olika vikarier. I och med en stabilare personalgrupp ser vi att barnen blivit trygga och mera samspelade. Även fasta rutiner och återkommande aktiviteter har bidragit. Då vi arbetat med att stärka barnen i sin självkänsla ser vi att de hjälper varandra och visar empati när de kan och vill.

Likabehandlingsplanen**Vad har varit bra?**

i vårt arbete har vi tagit hänsyn till att barn blir på olika sätt, i relation till de normer och förutsättningar de möter. Barnen samtalar och bemöter sin omgivning utifrån de tanke- och handlingsmönster som de lärt sig använda. Anpassar sig efter de möjlighetsvillkor som erbjuds.

Vad har det lett till?

Slutsatser vi kan avläsa i analysen, är att vårat bemötande och förhållningssätt, är grunden för gruppens trygghet och sociala utveckling.

Slutsatser av analyser, mål i kommande AP och LBP

- Att få en *grundtrygghet* hos barnen gör att allt blir så mycket enklare för kommande arbetsuppgifter.
- Fortsätta *planera miljöerna* utifrån barnens intresse och behov.
- Trygga barn lär sig saker! Vi vill utveckla barnens empati och hjälpsamhet. Att de får *en tilltro till sin egen och andras förmåga* att hjälpa till vid behov och inte bara när de själva vill.

4. Utveckling och lärande

Mål

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar

- nyanserat talspråk och sitt ordförråd
- sin lust för lek och lärande, sin nyfikenhet och tillit till sin egen förmåga.

Målen är uppnådda när

kartläggningar, observationer, samtal med barnen och olika pedagogiska dokumentationer visar att barnen efter egen förmåga

- *leker med språket, samspelar och kommunicerar* med andra
- *aktivt tar initiativ till lek*
- *fått ökad tilltro till sin egen förmåga*

Resultat

I utbildningen och med stöd från dokumentationer, kartläggningar och samtal ser vi följande resultat,

Arbetsmetod

- Det fanns ett behov av stöd i samspelet i leken, men de flesta har en stor lekförståelse, där fantasin inte har några gränser. Därför började vi med drama-lek under våren som följer en bestämd struktur. Där ingår att deltagarna får berätta vad som har fungerat bra och dåligt under leken. I början hade många svårt att förklara orsakerna, men under terminens gång har de flesta utvecklat en förståelse för, vad som är det har fungerat bra/dåligt och kunnat förklarat det.

Språk, kommunikation

- Språktågs-sammanställningen visade att behovet fanns att arbeta mer med meningar-ord, stavelser, språkljud och tillhörighet.
- Språktågets kartläggning visar att vi är på rätt spår. Alla barnen i barngruppen har utvecklat sitt ordförråd, fått ett rikare språk med bättre uttal, vilket underlättar för kommunikationen.
- Föräldraenkäten visar också att vårdnadshavarna tycker att barnen utvecklar sitt språk på förskolan (3,5).
- De flesta av handlingsplanerna för tal-språk-kommunikation har avslutats under detta läsår.
- Vi ser i observationer att barnen börjar intressera sig för skriftspråket. Barnen skriver bokstäver och börjar skriva sina namn. Intresset för bokstäver, språkljud och att lek-skriva har kommit under våren. Många lek-skriver i leken när de skriver biljetter, inbjudningar och skyltar m.m.
- Flertalet barn på avdelningen har blivit medvetna om att flera ord blir en mening, samt att det finns korta och långa meningar. Även intresset för matematik har ökat under året.
- Rim- och rimsagor har majoriteten utvecklat stor förståelse för, samt ramsor. Det rimmas i alla sammanhang och barnen leker ofta med rim-ord. Hela barngruppen tycker det är roligt med sånger, ramsor och danslekar.
- Hela barngruppen visar stort intresse för sagor i alla dess former.

Initiativ

- Barnen är mycket engagerade när det gäller att experimentera, utforska och undersöka. De kommer med förslag och provar på egna problemlösningar. Ställer egna frågor.
- Vi har jobbat mycket med teknik och skapande i vårt projekt. Här visar utvärderingar och dokumentationer att barnen vågar ta egna initiativ och vara kreativ och har tilltro till sin förmåga.

Tilltro

- Det fanns fler "språk-svaga" i gruppen när höstterminen började, vi ser stora framsteg hos dem i att våga uttrycka sig och prata i grupp.
- Barnen har utvecklat en stor tillit till sin egen förmåga. Tycker det är spännande och roligt att lära sig och prova på nya saker. Det finns ingen rädsla för misslyckande, det är bara att prova på nytt.
- Barnen vet vad de kan och vågar prova på större utmaningar. Hela barngruppen har stor lust för lek och lärande, är nyfikna och har stor tilltro till sin egen förmåga.

Lek

- Leken har utvecklats mycket detta läsår. Dokumentationer visar att många fler deltar i samma lek och att leken håller i långa stunder.
- Barnen har börjat leka mer tillsammans med varandra, rollekar.

Lärande

- Lärandet har utvecklats hos barnen, samt hur de förklarar och lär varandra. I början var det själva upplevelsen som var viktig, uppleva med alla sinnen. Successivt har de blivit inriktade på att undersöka orsaker och utveckla hypoteser till händelser. Förklarar vad de tror är orsaken och hur man kan göra.
- Genom temaarbetet blev bygg och konstruktion en stor del av verksamheten, det har vidareutvecklats i och med drama-leken. Barnen har utvecklat byggena succesivt och provat på att använda olika material. De har utvecklat förmågan att planera, när de bygger.
- Barnen sorterar ut lika färger och gör mönster i pärlplattor och halsband. Vi ser även att barnen börjar intressera sig för siffror och räknar antal och skriver siffror.

Bedömning

Målet uppfyllt i hög till mycket hög grad.

Analys

Arbetsmetod och förhållningssätt

- Vi har utgått från barnens egna utforskande i verksamheten, som skapar delaktighet och inflytande hos barnens egna lärande. Vi har arbetat med att alla ska få möjlighet att delta efter sina egna villkor. Speciellt viktigt för barnen som är osäkra, det har lett till ökad tilltro till sin egen förmåga. Det måste finnas bra lärsituationer för alla.
- Vi har utgått från gruppens intressen, när vi har skapat tema-arbeten, där arbetsplanens mål har ingått.
- Arbetat med ett tillåtande klimat, vi märker att barnens initiativförmåga och kreativitet växer med den. Material för experimenterande står alltid tillgängligt.
- Vi arbetat medvetet med att uppmuntra och inspirera gruppen till att komma med egna åsikter och förslag. Gett dem utmaningar. Motiverat dem att förklara sina tankeprocesser och reflektioner.
- Arbetat med en återkommande arbetsordning rörande NTA, för att barnen ska få reflektera, kommunicera, analysera och lyssna på andra. Förberett de planerade undervisningssituationerna med material och kunskap, för att det ska bli en rolig och inspirerande stund. Där barnen haft tid till undersökande och reflektion.
- Vi behöver fokusera på vilka arbetsmetoder vi använder och vilket arbetssätt som fungerar.

Miljö

- Vi har försökt få till många utmanande lärmiljöer så att barnen får möjlighet att bekanta sig med bokstäver, siffror, former och färger.

- Barnens har stor lust till lek och några barn har börjat leka rollekar. Nytt material och leksaker har införskaffats.

Strategi

- Barnen har uppmuntrats att prova på olika aktiviteter och ta egna initiativ och fått göra sig en egen uppfattning av händelsen.
- Vi har arbetat med dokumentationsmallar och använt kanon som stöd, för att barnen ska upptäcka och reflektera angående sitt lärande.
- Vi har som rutin att dagligen ha en sångsamling där barnen får tid att samtala och dela med sig av sina tankar.
- Vi har arbetat mycket med material från Sonja Lexander som stödjer språkutvecklingen och samarbete. Har fått goda råd och stöd angående barnen som behöver stöd med lekutvecklingen av specialpedagogerna, som vi har vidareutvecklat.
- Språktågs-materialet och sago-lådorna har använts kontinuerligt. Har även mycket material tillgängligt som stimulerar språkutvecklingen. Whiteboard-tavlorna har används ofta till att skriva, rita sagor och har varit ett hjälpmedel i barnens lärande.
- Våra insatser för barn i behov av särskilt stöd är Akk som vi jobbar med dagligen i barngruppen.
- Genom att tagit tillvara på barnens intressen och lust till lärande har de blivit "ordduschade" av pedagogerna med olika material såsom sagolådor, flanosagor, sångpåsar och böcker.
- På vårterminen har vi haft temat språk och djur där vi ville utöka barnens talspråk och ordförråd. Under sångsamlingen har vi plockat fram plastdjur som vi diskuterat kring, ex. hur många ben, ögon och öron har djuret, hur låter det osv. Även här ser man att de äldre barnen är förebilder för de yngre, lockar med dem med sitt intresse.
- I projektet "skapa med sopor" har barnen fått prova på olika tekniker och material. Genom vårt förhållningssätt med positiv förstärkning och uppmuntran, vågar barnen ha tilltro till sin egen förmåga. De har visat nyfikenhet och kreativitet. Barnen inspirerar varandra.
- Då barnen är nyfikna och vill lära sig och deras intresse för kroppen väckts genom vårt tema har vi bl a satsat på lekmaterial som utvecklar och utmanar dem i detta.
- I vardagen har vi jobbat med matematik. Vi räknar och sorterar och pratar om former och mönster. Vi har arbetat mycket med pärlplattor och halsband. Barnen har haft mycket tillgång till olika sorters pärlor. De har provat sig fram och utvecklat nya tekniker.

Lärande

- Arbetslaget har deltagit i ett teknik-projekt under vt-16, där det ingick analytiska frågeställningar angående vilka arbetsmetoder som används och vilka faktorer som påverkar lärandet. Skapade tankeprocesser angående vilket lärande vi vill utveckla och använda.
- Vi har jobbat mycket med språktåget: sagolådor, munmotoriska övningar, rim och ramsor, sånger, ljudövningar. På grund av vårt arbetssätt med språket har barnen utvecklat sina språkkunskaper väl med ett bättre uttal och rikare ordförråd.
- Till viss del beror lekens utveckling på att gruppen utökades med fler barn födda - 11. De kom med nya idéer vilket utvecklade leken. Tack vare att barnen har fått ett bättre språk så kan de även förstå varandra bättre i leken. Kommunicera och kompromissar mer med varandra.

Slutsatser av analyser, mål i kommande AP

- Fortsätta att *stimulera barnens språk* för att utmana dem i deras *nyfikenhet* och *lust att lära sig* för framtiden.
- Använda oss av *Språktågets kartläggningar* mer som underlag i undervisningen.
- *Utveckla akk.*
- Att låta barnen använda sig av *sin fantasi och kreativitet*. T.ex. genom att lyssna på cd skivor, måla sagor, hitta på egna sagor.

5. Ansvar och inflytande

Mål

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin vardag.

Målet är uppnått när

kartläggningar, observationer, samtal med barnen och olika pedagogiska dokumentationer visar att barnen efter egen förmåga

- framför sina tankar och åsikter
- är delaktiga i utformningen av verksamheten

Resultat

I utbildningen och med stöd från dokumentationer, kartläggningar och samtal ser vi följande resultat,

Arbetsmetod

- Verksamheten styrs av barnens intresse, och utifrån det har vi skapat teman om kapten Omar från boken *Morfar är sjörövare* av Jan Lööf och om vatten.
- Genom drama-leken har barnen fått prova på både lek med inflytande, och styrd lek.

Framför tankar och åsikter

- Barnen möblerat om vid behov. Vilket händer kontinuerligt, så att det passar barnens aktiviteter för tillfället. Via barnens tankar och aktiviteter uppstår nya lek-miljöer.
- Flertalet av barnen talar om vad de vill, framför sina tankar och åsikter utan problem. De flesta barnen vill prata inför varandra i barngruppen. De som ej har språket ännu visar oss förskollärare/barnskötare vad de vill.
- Många i gruppen har lärt sig förstå orsaken till varför leken ibland inte fungerar. "Vi lyssnade inte på varandra" berättar de och "det är inte roligt om bara en bestämmer. Det är mycket bättre om man bestämmer tillsammans!"
- Gruppen är mycket iderik både vid inne- och utevistelsen enligt kartläggningen. De hittar på egna aktiviteter, framför sina tankar och åsikter om de vill göra något speciellt.

Delaktighet

- Barnen har deltagit aktivt och kommit med massor av tankar och förslag under temats gång. De har provat, testat och undersökt. För att utvidga barnens delaktighet i verksamheten har vi påbörjat att barnen får turas om att leda gruppen när vi går till/från skogen samt varit dukningsansvariga m.m. Det har utvecklats ett stort intresse för ansvar och inflytande.
- Barnen är till stor del delaktiga i utformningen av verksamheten. De kommer med egna idéer och förslag på vad vi ska göra.
- Barnen väljer själva vad och med vem de vill leka med.
- Föräldraenkäten visar att vårdnadshavarna tycker att barnens inflytande när det gäller utformningen av verksamheten har minskat (från 3 till 2,7).

Bedömning

Målet uppfyllt i hög till mycket hög grad.

Analys

Arbetsmetod och förhållningssätt

- Positiv uppmuntran/förstärkning, så barnen kan känna att de kan påverka och ha inflytande.
- Tittar medvetet på vilka metoder och strategier som barnen använder, när de vill göra saker och vill driva igenom sin vilja. Samtalar barnen eller tjarar de osv. Vi uppmuntrar de positiva sätten och hjälper barnen med behov av att uttrycka sig.
- Vi har arbetat med metoder som påvisar demokrati-processer och inflytande. För att visa barnen att deras röster och åsikter påverkar. Vilket enligt våra analyser fungerat bra.

- Största delen av dagens aktiviteter är flexibla för att kunna skapa valmöjligheter för barnens intressen. Korta stunder med planerade aktiviteter vilket gör att barnen har stor del av dagen att själva bestämma/välja vad de vill göra.
- Vi kan avläsa i analysen att tema-inriktat arbetssätt som utgår från barnens intresse, skapar stor kreativitet och lust för att lära.

Miljö

- Vi har ändrat miljöerna utefter barnens intresse och framkomlighet för barn i behov av särskilt stöd.

Strategi

- När vi måste säga NEJ till barnens önskemål, förklarar vi orsaken. Vilket fletalet accepterar.
- Barnen har tränat på att framföra sina tankar och åsikter inför grupp. Vi pedagoger har varit lyhörda för barnens behov och önskingar. Genom samtal med barnen har pedagogerna tagit tillvara deras intressen, vilket gjort att de flesta barn uppmärksammat fördelen med att framföra sina åsikter.

Slutsatser av analyser, mål i kommande AP

- Baserat på föräldraenkätens svar behöver vi bli *mer tydlig för vårdnadshavarna i hur barnen kan påverka sin vardag.*
- Arbeta mer med *ansvar.*
- Behålla barnens *öppenhet och idérikedom* för vad de vill göra.
- Att alla barn i framför sina *åsikter och tankar.*

6. Förskola och hem

Förskolan bjuder in samtliga vårdnadshavare till föräldramöte 1gång/år. Vid detta tillfälle lyfts även frågan om *Samråd* på förskolan där föräldrarepresentanter från varje avdelning har träffar förskolechef och förskollärare 1 gång/termin för dialog runt aktuella frågor och ämnen. Förskolan har under året haft ett föräldrasamråd. Innan start på förskolan bjuds vårdnadshavarna till ett startsamtal med förskollärare och barnskötare. Vårdnadshavare informeras bl.a. om förskolans arbetsplan och likabehandlingsplan under inskolningen, kommunens riktlinjer för förskoleverksamhet. Ansvarig för dessa möten är förskollärare och barnskötare, med särskilt ansvar på utsedda LOK-are.

Vårdnadshavare erbjuds 3-dagarsinskolning. Under dessa dagar deltar vårdnadshavarna hela tiden, de ges därmed en god möjlighet till insyn i förskolans arbete och utbildning.

Vårdnadshavare inbjuds till mål- och utvecklingssamtal vid två tillfällen per läsår. I övrigt bjuds det in till ytterligare samtal vid behov från personalen eller vid vårdnadshavares önskemål.

Viss dokumentation från avdelningens aktiviteter anslås på väggarna för kontinuerliga tillfällen till reflektion och delaktighet hos vårdnadshavare. Vid utvecklingssamtal, dagliga möten och på föräldramöten får vårdnadshavarna tillfälle att ta emot information och diskutera om barnens utveckling och lärande, trivsel och trygghet.

Vårdnadshavares synpunkter på kvalitetsarbetet på förskolan tas tillvara i föräldraenkäter, synpunkts/klagomålshanteringen, vid utvecklingssamtalet och andra forum och finns med som underlag till utvecklingsarbetet på förskolan.

Via kommunens hemsida informeras vårdnadshavare om mer kommunövergripande information gällande Sandvikens kommuns förskolor.

I förskolans vårdnadshavarrum finns mer specifik information runt förskolan att ta del av för vårdnadshavare så som avdelningarnas månadsbrev, information om stängda dagar, samarbete vid lov osv.

7. Övergång och samverkan

På Årsunda förskola samarbetar förskollärarna och barnskötarna över avdelningsgränserna, vid öppning och stängning samt så planeringstid kan skapas för arbetslagen. Därigenom skapas kontakter mellan alla barn och all personal. För

barnen är övergången mellan avdelningarna därför inte någon större källa till oro. Förskolan har också rutiner för hur och när överkolning mellan avdelningar sker, samt vad samtalet skall innehålla för information.

Kommunens förskolor och grundskolor har en gemensam överkolningsplan och tillika tidsplan, gällande blivande 6-åringar. Representanter från varje förskola och förskoleklass har vid två tillfällen under läsåret träffats områdesvis för att delge varandra och exempel på undervisning inom olika områden för att lyfta, diskutera och skapa förståelse och medinflytande mellan skolformerna.

Barnens överkolning från förskola till förskoleklass sker enligt dessa riktlinjer. Då Törnrosdalen ligger i skolans lokaler har barnen redan bekantat sig med förskoleklassens lärare och elever.

Under skolans lov och personalens sommarsemestrar samarbetar förskolan och fritids.

Kunskapsnämndens mål 2015 under perspektivet MEDARBETARE

Medarbetarna har en stimulerande och hälsosam arbetssituation.

Medarbetarna har kompetens för att stödja alla barn och elever så att de når kunskapskraven.

Mål

- Medarbetare/arbetslag drar åt samma håll och har gemensamt förhållningssätt.
- Medarbetarna trivs på sitt jobb och med sin arbetssituation.

Målen är uppnådda när

de enskilda samtalen visar att alla medarbetare är *positivt inställda* till sin arbetssituation och verksamheten

Resultat

- Arbetslaget har fungerat bra och det har varit en öppen och tillåtande stämning i arbetslaget. Vi har gett varandra tid, när behov har uppstått.
- Vi arbetar efter vår arbetsplan, så all personal jobbar mot samma mål.
- Arbetssituationen har inte varit den bästa för arbetslagen under detta läsår. Observationer och samtal visar att det är stressigt på arbetet i vissa situationer under dagen.
- Arbetslaget drar åt samma håll genom samtal och diskussioner i planeringar och utvärderingar och har ett gemensamt förhållningssätt
- Vid sammanställningen av medarbetar- och lönesamtal går att utläsa att flertalet av medarbetarna trivs på arbetet, att arbetslagets samarbete fungerade bra. Dock har vissa arbetslag påtalat att deras arbetssituation varit tuff, då förskolan haft hög frånvaro bland medarbetare.
- Resultatet från utvärderingen av åtgärdsplanen från medarbetarundersökningen visar att majoriteten av de svarade anser att de har en rimlig arbetsbelastning. Samtliga trivs med sin arbetssituation, att deras kompetens tas tillvara för att utveckla verksamheten samt att det är en positiv stämning i arbetsgruppen. Däremot visar sammanställningen att samarbetet mellan avdelningarna vid medarbetares frånvaro kan bli bättre.

Bedömning

Resultatet uppfyllt i ganska hög till mycket hög grad.

Analys

Arbetsmetod och förhållningssätt

- En bidragande orsak till att vår struktur fungerar, är att vi har en gemensam syn på hur vi ska arbeta och att det är en positiv stämning i arbetslaget. Att vi har insett att arbetet är under ständig utveckling och förändring, samt att små saker kan göra stor skillnad.
- Betydelsefullt att vi tittar på vår egen roll i arbetslaget. Därför är det viktigt att vi är medvetna om vårt bemötande och hur vi uttrycker oss mot våra medmänniskor.

- Vi är bra på olika saker, är olika personligheter. Vilket gynnar utvecklingen av verksamheten. Har haft en gemensam syn på att vidareutveckla verksamheten genom att gå på föreläsningar, läsa litteratur m.m.
- Under våra APTn har vi haft gruppdiskussioner om vårt förhållningssätt gentemot våra medmänniskor.

Strategi

- Genom diskussioner på planeringar och avdelningsmöten har vi kommit fram till olika slutsatser och lösningar på olika händelser som uppstått. Vi diskuterar förhållningssätt, tillvägagångssätt för att uppnå målen i arbetsplanen.
- Vi försöker att ha roligt på jobbet och ge varandra positiv respons. Barnen har gynnats med stimulerande, roliga aktiviteter på grund av vår positiva inställning. Barn som har roligt lär sig lättare.

Övrigt

- Arbetsituationen har inte varit den bästa under detta läsår för att vi har haft många vikarier under flera långa perioder.

Slutsatser av analyser, mål i kommande AP

- Majoriteten trivs på sin arbetsplats och med sin arbetsituation.
- Bevara den *positiva stämningen*.
- *Förbättra samarbetet* vid medarbetares frånvaro.

Kunskapsnämndens mål 2015 under perspektivet HÅLLBAR SAMHÄLLSUTVECKLING

I Sandvikens förskolor och skolor får alla barn och elever kunskap och stöd för en hälsosam livsstil och för att bidra till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Mål

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin omsorg för närmiljön och respekt för allt levande.

Målet är uppnått när

kartläggningar, observationer, samtal med barnen och olika pedagogiska dokumentationer visar att barnen efter egen förmåga

- fått *ökat intresse* och *omsorg* för närmiljön
- *spontant återvinner* material och *komposterar* matrester

Resultat

I utbildningen och med stöd från dokumentationer, kartläggningar och samtal ser vi följande resultat,

Arbetsmetod

- För att medvetandegöra om förmultningsprocessen och vad som händer med material som blir nedgrävt, har vi deltagit i *Håll Sverige Rent*. Barnen har efter detta, blivit mycket noga med att plocka skräp och diskuterat konsekvenser av nedskräpning.

Intresse och omsorg för närmiljön

- Vi ser att barnen vet att det är fel att skräpa ner i naturen. Barnen tar med skräp de hittar i naturen till förskolan. De visar stort intresse för närmiljön.
- När vi startade vattentemat, var barnen inte speciellt medvetna om, hur temperaturen påverkar vatten, snö och is. "Jag vill ta hem min is-ballong" eller "Jag vill ta in min is-kaka" var kommentarer som hördes i samtal och lek. Vi har märkt att barnens läroprocesser och lärstrategier har utvecklats. Barnen har diskuterat om att deras snögubbar och is-formationer smälter p.g.a. temperaturen. Hittat på egna strategier för att isen ska frysa snabbare och snön ska finnas längre. De har fått en ökad förståelse om hur skogen och stranden förändras, beroende av vädret. I analysen kan vi se att barnen har utvecklat ett undersökande lärande angående hållbar samhällsutveckling.
- Barnen har ett ökat intresse för närmiljön.
- Respekten för förskolans material saknas ibland.

- Barnen visar omsorg för allt levande.

Återvinning och kompostering

- Den bruna kompostpåsen är bekant för alla barnen. Barnen vet att matrester ska slängas i bruna påsen.
- I temat *Kapten Omar* har vi använt återvunnet material så mycket som möjligt. Vilket har lett till en utveckling i att återanvända material och skapa nya saker. Fattas det ett tillbehör i leken, så tillverkar barnen det själva av material från återvinningslådorna.
- Genom projektet "skapa med sopor" visar dokumentationerna att barnen spontant återvinner olika material.
- När vi gått till skogen har vi använt endast naturens material till lek/lärande. Barnen är uppfinningsrika, det mesta kan förvandlas i fantasin.
- I utvecklingsamtalen har föräldrarna sett att vi har pratat mycket om skräp i naturen.

Bedömning

Målet uppfyllt till viss del upp till i hög grad

Analys

Arbetsmetod och förhållningssätt

- Vi har varit lyhörda för barnens förslag och poängterat att inget är fel. Arbetat med hypoteser. Vad kan hända? Vad hände? Detta för att barnen ska få en större förståelse och delaktighet, för det vi arbetar med.

Miljö

- När vi är ute på vår förskolegård undersöker barnen sin närmiljö. Vi har en stor gård med både öppna ytor och skog. Finns mycket att undersöka med barnen, såsom växter och småkryp.

Strategi

- Använt återvunnet material så mycket som möjligt, för att visa barnen att det går att omvandla saker. Har därför även en "skräp-låda" som står tillgänglig.
- Återanvänt burkar och hinkar m.m. till våra is-experiment.
- När vi äter frukt är barnen väldigt mån om att allting ska kastas i den bruna kompostpåsen.
- Vid våra skogspromenader har vi pratat om skräpet i skogen och att man inte ska skräpa ner. De har plockat skräp med sig hem och kastat i soporna. Vi har även pratat om källsortering.
- Vi pratar med barnen när tillfällena kommer och ibland även planerat.
- Vid vårt projekt arbetade vi med att återanvända sopor och naturmaterial. Vi pratar med barnen om vikten av att röra på sig och att äta rätt.
- Barnen förstår inte alltid sambandet handling-konsekvens, om någonting slås/kastas sönder saknas förståelsen att förskolan inte kan köpa nytt och att det därmed finns färre saker att leka med.

Slutsatser av analyser, mål i kommande AP

- Vi behöver få in *mer arbete runt hållbar samhällsutveckling*.
- Vi förskollärare och barnskötare behöver *mer tips och råd* med hur vi kan arbeta med hållbar samhällsutveckling med barn 1-2 år.
- Diskutera mer om *djur och växter*.
- Få barnen att förstå vad tokiga *handlingar* kan medföra.

Kunskapsnämndens mål 2015 under perspektivet OMVÄRLD

Verksamheterna inom kunskapsförvaltningens ansvarsområde präglas av respekt för alla människors lika värde.

Mål

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förståelse för olika familjekonstellationer och deras likheter och olikheter.

Målet är uppnått när

kartläggningar, observationer, samtal med barnen och olika pedagogiska dokumentationer visar att barnen efter egen förmåga

- fått *ökad förståelse* för att familjer är och ser olika ut
- kan *reflektera* över våra likheter/olikheter

Resultat

Arbetsmetod

- Har använt karta över Årsunda med bilder på barnen och deras hem som påvisar olika familjekonstellationer. Det barnen har tyckt varit intressant, är om kompisarna har husdjur och om de har syskon. Kan de cykla till förskolan eller måste de åka bil? Vilka träningar går kompisarna på? Det har mest uppstått frågor om olikheter runt frågor som är aktuella i barnens närmsta värld.

Förståelse

- Barnen har förstått att familjer kan se olika ut. Att vi är olika, tycker olika och lever olika.

Reflektion

- Vi har pratat om och uppmärksammat barnen vad som finns och vad man behöver i sin närmiljö. I början behövde barnen många stödfrågor, angående vad som behövs.
- Barnen har uppmärksammat att de är bra på olika saker och att det är en tillgång.
- Tankar om andra länder uppstod när vi hade *Kapten Omar*-temat. Det har handlat om flaggor och vilka skillnader det är på hav och sjöar i andra världsdelar.
- Vi förväntade oss att barnen skulle reflektera över det positiva i våra likheter och olikheter.
- Barnen reflekterar inte över lik-och/eller olikheter.

Bedömning

Målet uppfyllt i ganska hög till hög grad.

Analys

Arbetsmetod och förhållningssätt

- Genom kartan och bilderna har barnen fått reflektera om olikheter. Det har gett barnen olika infallsvinklar och frågeställningar i samtalen. Pratad om att våra olika personligheter är en tillgång i lek/lärande.
- Vi ger barnen positiv feedback oavsett hur de löser olika uppgifter eller hur de själva är som personer.
- Vi påvisar inte olikheter. Olika är bra.

Strategi

- I *Kapten Omar*-temat har vi uppmärksammat barnen på att vi kan söka nya kunskaper som vi behöver med hjälp av böcker och datorn som kunskapsbank.
- I vår omvärld ser vi mycket som sker i det vardagliga livet, såsom sopgubben, vaktmästaren osv. Vi diskuterar med barnen det vi ser och försöker få dem att tänka positivt på genusfrågor.
- Vi har en karta över Årsunda sitter på väggen. Barnen har fått tagit med bilder på sina familjer. Vi har även bilder på kända platser i vår närmiljö. Barnen har fått rita teckningar på sina familjer och berättat om dem. De har även ritat sina självporträtt. På grund av detta arbete har barnen fått en större förståelse för likheter/olikheter.

Slutsatser av analyser, mål i kommande AP

- Det är viktigt att se *det som sker närmast oss i samhället*. Det räcker för de minsta barnen.
- Det vi behöver fokusera på framåt är att *läsa böcker om olika familjer*. Prata om att *vi är bra på olika saker*.
- Behålla att barnen *accepterar alla människor*.
- ... och vi kan bli bättre på att *använda paddan som stöd i lärandet*.